

În atenția domnului Klaus Werner Iohannis, Președinte al României

Către Administrația Prezidențială

Domnule Președinte,

Organizațiile neguvernamentale și grupurile civice *Aradul Civic*, *CIVICA (Iași)*, *Evoluție în Instituție (#Insist)*, *Inițiativa Craiova*, *Inițiativa România*, *Inițiativa Timișoara* (federație a 10 ONG-uri din Timișoara: *Activ Civic*, *ACUM*, *Ariergarda*, *Asociația ARAS – filiala Timișoara*, *Asociația Culturală Diogene*, *Asociația SPICC*, *LGBTeam*, *Organizația Studenților din Universitatea Timișoara (OSUT)*, *Pieces of Heaven*, *Yacht Club Timișoara*), *Institutul pentru Politici Publice*, *Oradea Civică* (**membre ale rețelei civice naționale *Contract România***), organizația neguvernamentală *Centrul pentru Inovare Publică* și grupurile civice *Corupția Ucide*, *Geeks for Democracy* și *#Rezistența* **vă solicită o audiență cu următoarea agendă:**

1. Vulnerabilități privind credibilitatea și imparțialitatea Curții Constituționale a României apărute ca urmare a tendinței recente în jurisprudența CCR spre excese și spre suprapunerea atribuțiilor acesteia peste alte puteri din stat;
2. Neîndeplinirea promisiunilor partidelor politice și ignorarea completă a solicitărilor societății civile cu privire la o reformă reală a legislației electorale în sensul liberalizării competiției politice și transparentizării finanțării partidelor politice;
3. Pericolul grav și iminent în care se află independența justiției și lupta anticorupție ca urmare a unor recente inițiative legislative guvernamentale și parlamentare.

În legătură cu acestea, **organizațiile semnatare doresc să inițieze un dialog cu dumneavoastră și să vă prezinte argumente pentru următoarele solicitări:**

1. **Sesizarea de către Președintele României a *Comisiei Europene pentru Democrație prin Drept a Consiliului European* (Comisia de la Veneția) pentru o opinie privind problemele de drept ridicate de:**
 - a) Decizia nr. 396/06.06.2017, prin care CCR impune Parlamentului să legifereze un prag valoric pentru infracțiunea de abuz în serviciu,
 - b) Hotărârea CCR 1/22.06.2017 privind regulile de redactare a opiniei separate sau concurente,
 - c) Decizia nr. 277/21.07.2017, care stabilește un drept exclusiv al CCR de a se pronunța direct asupra hotărârilor judecătorești supuse revizuirii în condițiile art. 509 pct. 11 din Codul de procedură civilă,

care, în opinia noastră, sunt fie nelegale și netemeinice sau chiar contravin textului constituțional, fie sunt rezultatul arogării de către CCR a calității de legiuitor pozitiv, prin subminarea atribuțiilor altor puteri din stat.

2. **Înființarea la nivelul Președinției a unei Comisii pentru redactarea unui Cod electoral care să pornească un amplu proces de consultare publică cu partidele politice și societatea civilă pentru reforma legislației electorale pentru aplicarea unor vechi deziderate ale societății civile, cum ar fi:**
 - a) Revenirea la două tururi de scrutin pentru alegerea primarilor;

- b) Eliminarea pragului electoral la alegerile locale pentru o cât mai bună reprezentare a comunităților locale;
- c) Scăderea numărului de semnături necesare partidelor și independenților care doresc să candideze (la orice tip de alegeri);
- d) Introducerea votului electronic la distanță pentru toate tipurile de alegeri, începând cu alegerile pentru Parlamentul European din 2019;
- e) Îmbunătățirea prevederilor legale privind votul prin corespondență, care s-a dovedit un eșec la alegerile parlamentare din 2016;
- f) Schimbarea modalității de finanțare a partidelor și a campaniilor electorale, astfel încât contribuțiile financiare (cotizații și donații) să se facă exclusiv prin metode de plată electronică, iar intrările și ieșirile de bani din conturile partidelor sau conturile de campanie să se publice în timp real, atât în timpul, cât și în afara campaniilor electorale;
- g) Legalizarea *crowdfunding*-ului pentru finanțarea campaniilor electorale.

3. Exprimarea unei poziții publice categorice și neechivoce privind pericolul grav la adresa independenței justiției și luptei anticorupție, precum și la poziția României în Uniunea Europeană, pe care îl reprezintă:

- a) **Proiectul de lege anunțat la 23 august 2017 de către Ministrul Justiției**, care introduce mai multe modificări în Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, Legea nr. 304/2004 privind organizarea judecătorească și Legea nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii;
- b) **Inițiativa legislativă parlamentară depusă de Președintele Senatului** pentru modificarea Legii nr. 303 din 28 iunie 2004, republicată, care modifică procedura de numire a procurorilor generali, adjuncților acestora și procurorilor șefi de secții din PICCJ, DNA și DIICOT;
- c) **Alte propuneri legislative parlamentare de natură să împietzeze asupra puterii judecătorești și asupra actului de justiție.**

Independent de răspunsul dumneavoastră la această solicitare, organizațiile semnatare vor informa Comisia Europeană, partenerii din NATO și UE și Comisia de la Veneția cu privire la derapajele de la democrație și stat de drept ale unor instituții din România și, dacă asaltul împotriva justiției și statului de drept nu va înceta, vom ieși în stradă așa cum am făcut-o la începutul acestui an.

Suntem la un pas de dezastru democratic și instituțional prin acapararea și subordonarea de către o putere politică autoritară și profund nedemocratică a instituțiilor independente ale statului. Rezultatele pe termen lung vor fi periclitatea bunăstării și libertății fiecărui cetățean român, pentru că acestea sunt indisolubil legate de integritatea publică, domnia legii și democrație.

Încurajăm și alte organizații civice sau profesionale, dar și partidele politice democratice, să preia aceste solicitări și să se exprime public în sensul apărării statului de drept, independenței justiției și luptei împotriva corupției.

În așteptarea răspunsului dumneavoastră la solicitarea noastră de audiență, vă trimitem și în scris punctul nostru de vedere detaliat cu privire la subiectele amintite:

CUPRINS

1. Sesizarea de către Președintele României a Comisiei de la Veneția pentru o opinie privind problemele de drept ridicate de Decizia 396/06.06.2017, Hotărârea 1/22.06.2017 și Decizia 277/21.07.2017 ale CCR.....	4
1.1. Decizia nr. 392/06.06.2017 privind pragul la abuzul în serviciu	5
1.2. Hotărârea nr. 1/22.06.2017 privind publicarea opiniilor separate și concurente	6
➤ Hotărârea a fost emisă cu încălcarea dispozițiilor art. 61 alin. 1 și 2 din Legea nr. 47/1992	7
➤ Hotărârea a fost emisă cu încălcarea dispozițiilor art. 59 alin. (3) rap. la art. 14 din Legea nr. 47/1992 și art. 426 alin. 2 Cod de procedură civilă.....	7
➤ Hotărârea a fost emisă cu încălcarea dispozițiilor art. 1 din OG nr. 137/2000.....	7
➤ Hotărârea a fost emisă cu încălcarea dispozițiilor art. 70 și art. 75 rap. la art. 2 alin. (2) Cod civil.....	8
➤ Hotărârea a fost emisă cu încălcarea dispozițiilor Legii nr. 544/2001	8
1.3. Decizia nr. 377/21.07.2017 care stabilește un drept exclusiv al CCR de a se pronunța direct asupra hotărârilor judecătorești	9
2. Înființarea la nivelul Președinției a unei Comisii pentru redactarea unui Cod electoral care să pornească un amplu proces de consultare publică cu partidele politice și societatea civilă pentru reforma legislației electorale.....	11
3. Exprimarea unei poziții publice categorice și neechivoce privind pericolul grav la adresa independenței justiției și luptei anticorupție, precum și la poziția României în UE, pe care îl reprezintă:.....	12
3.1. Proiectul de lege anunțat la 23 august 2017 de către Ministrul Justiției	12
3.2. Inițiativa legislativă parlamentară depusă de Președintele Senatului pentru modificarea Legii nr. 303 din 28 iunie 2004, republicată, care modifică procedura de numire a procurorilor generali, adjuncților acestora și procurorilor șefi de secții din PICCJ, DNA și DIICOT	13
3.3. Alte propuneri legislative de natură să împietzeze asupra puterii judecătorești și a actului de justiție.....	14

1. Sesizarea de către Președintele României a Comisiei de la Veneția pentru o opinie privind problemele de drept ridicate de Decizia nr. 396/06.06.2017, Hotărârea CCR 1/22.06.2017 și Decizia nr. 277/21.07.2017

Din punctul de vedere al organizațiilor semnatare, Curtea Constituțională se bucură de independență, iar această independență trebuie respectată și ocrotită de autoritățile statului român și de societate în general. Independența și eficiența curților constituționale, precum și apărarea principiilor statului de drept, trebuie să reprezinte o prioritate pentru tinerele democrații din Europa Centrală și de Sud-Est, mai ales având în vedere contextul regional actual în care putem observa că, pe fondul propagării populismului, autoritarismului și îndepărtării guvernelor de valorile democrației liberale, Curțile și Consiliile Constituționale devin obiectul unor modificări constituționale și/sau legislative de natură să le limiteze competențele și să le transforme din instituții garante ale respectării Constituției în instituții subordonate politic, așa cum este cazul în Polonia sau Ungaria, de exemplu.

O situație asemănătoare din punctul de vedere al pericolului de derapaje de la principiile statului de drept, însă diferită din punctul de vedere al circumstanțelor specifice, este în plină desfășurare în România, în care pericolul pentru instanța de contencios constituțional pare a veni din interiorul său și prin intermediul unor decizii extrem de controversate care pun în pericol credibilitatea și imparțialitatea Curții în fața opiniei publice. Tendința percepută la nivelul societății românești este că practica Curții se îndreaptă spre excese și spre suprapunerea atribuțiilor sale peste alte puteri din stat. Această tendință riscă să provoace, pe de o parte, o scădere a eficienței acțiunii Curții și discreditarea ei și, pe de altă parte, o reacție din partea altor autorități, a Parlamentului în primul rând, eventual sub presiunea opiniei publice, care ar putea considera, ca și în țările amintite mai sus, că trebuie să limiteze puterile Curții și să reducă independența acesteia prin modificarea legilor de organizare și funcționare.

Prin urmare, atunci când în activitatea Curții Constituționale apar circumstanțe care impun clarificări, România, ca membru cu drepturi depline al Consiliului Europei, poate cere opinia Comisiei de la Veneția, creată în mod expres pentru a asista statele în chestiuni juridice complicate, fără a afecta în niciun fel independența Curții. Iar autoritățile în drept să se adreseze în numele României Comisiei de la Veneția sunt Președintele, Parlamentul și Guvernul.

De aceea, vă rugăm să luați în considerare ca, în numele României și în exercițiul atribuțiilor constituționale ale demnității de Președinte al României, să sesizați *Comisia de la Veneția* cu o serie de probleme de interpretare a Constituției și a legii, apărute în cuprinsul sau în legătură cu, în ordine cronologică:

- 1.1.** Decizia nr. 396/06.06.2017, prin care Curtea Constituțională a României impune Parlamentului să legifereze un prag valoric pentru infracțiunea de abuz în serviciu;
- 1.2.** Hotărârea 1/22.06.2017 privind regulile de redactare a opiniei separate sau concurente a Curții Constituționale a României;
- 1.3.** Decizia nr. 277/21.07.2017, care stabilește un drept exclusiv al Curții Constituționale a României de a se pronunța direct asupra hotărârilor judecătorești supuse revizuirii în condițiile art. 509 pct. 11 din Codul de procedură civilă.

Considerăm că hotărârea și deciziile mai sus amintite au generat probleme majore de interpretare a Constituției și legilor, probleme care au creat dezbateri contradictorii și chiar proteste publice, pe fondul tentativelor Guvernului și majorității parlamentare actuale de a aduce modificări ale legislației penale contrare cerințelor din *Mecanismul de Cooperare și Verificare* și așteptărilor Comisiei Europene, partenerilor României din UE și NATO și societății în ansamblul ei.

În opinia noastră, în toate cele trei spețe, exact instituția chemată să impună respectarea Constituției a interpretat într-o manieră imprudentă legea fundamentală și propria lege de organizare și de funcționare:

1.1. Decizia nr. 392/06.06.2017: în motivarea Deciziei nr. 392/06.06.2017, **ca parte a unei considerații pe care nu se sprijinea verdictul la excepția de neconstituționalitate** ridicată de doamna Bombonica Prodana, **Curtea Constituțională a impus Parlamentului să legifereze un prag valoric dincolo de care fapta încadrabilă ca abuz în serviciu să dobândească caracter penal.** Teoretic, deciziile CCR, inclusiv motivările, au caracter obligatoriu, dar în dreptul anglo-saxon, de unde este împrumutat precedentul judiciar care operează în cazul deciziilor CCR, acest caracter revine doar verdictului și considerațiilor pe care se sprijină verdictul, nu și considerațiilor colaterale.

Mai mult decât atât, în acest caz se pune problema dacă CCR poate da instrucțiuni atât de specifice Parlamentului, dacă îi poate impune soluții legislative. Nu există niciun dubiu că este în puterea Curții Constituționale să suspende aplicarea dispozițiilor legale pe care le găsește ca fiind neconstituționale, precum și că interpretările în cheie constituțională ale textelor de lege de către Curtea Constituțională sunt obligatorii. Dar în momentul în care Curtea Constituțională nu se limitează la a semnală existența unei lipse de constituționalitate pe care Parlamentul are un anumit termen pentru a o repara, fiind la latitudinea Parlamentului să găsească soluția care să rezolve deficiența semnalată de CCR, ci se impune Parlamentului o anumită soluție tehnică, atunci **Curtea se erijează în legiuitor pozitiv primar. Ceea ce contravine Constituției.**

Astfel, art. 61 alin. (1) din Constituția României precizează în modul cel mai tranșant: *„Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului român și unica autoritate legiuitoare a țării.”* Parlamentul poate să delege această autoritate Guvernului, abilitându-l să emită Ordonanțe și Ordonanțe de Urgență, care ulterior, însă, trebuie și ele confirmate prin lege adoptată de Parlament, dar calitatea sa de unic legiuitor pozitiv primar e atât de puternică încât chiar și referendumul național convocat de Președintele României conform art. 90 din Constituție are doar caracter consultativ. Tocmai prin prisma acestui caracter consultativ și a faptului că Parlamentul este, în România, totuna cu puterea legislativă, a putut face acesta abstracție de rezultatele referendumului din 2009, chiar dacă tot Constituția prevede în art. 2 alin. (1) că: *„Suveranitatea națională aparține poporului român, care o exercită prin organele sale reprezentative, constituite prin alegeri libere, periodice și corecte, precum și prin referendum.”*

Dacă cetățenii cu drept de vot chemați la referendum, deși titulari ai suveranității naționale, nu pot impune Parlamentului ce să legifereze, atunci cu atât mai puțin poate impune Curtea Constituțională. În cazul de față, pragul valoric la abuzul în serviciu. Există, deci, o suspiciune întemeiată, exprimată în dezbaterile publice și de profesioniști ai dreptului, că ne aflăm în fața unei încercări de exercitare a unor drepturi exclusive ale Parlamentului de către un organism care nu este desemnat prin alegeri libere, periodice și corecte, așa cum prevede art. 2 alin. (1) din Constituție.

Din punctul de vedere al organizațiilor semnatare, orice recomandare a CCR care excede semnalării deficienței de constituționalitate sau interpretării din perspectivă constituțională a textului de lege, așa cum este el scris, ar trebui privită exact ca o recomandare și exceptată de la caracterul obligatoriu al deciziei CCR. Curtea Constituțională nu are calitatea de legiuitor pozitiv, așadar orice soluții propuse Parlamentului ar trebui privite ca elemente de doctrină juridică și tratate ca propuneri legitime, dar neobligatorii. Iar pentru confirmarea acestei diferențieri între elementele obligatorii și recomandările neobligatorii din deciziile Curții Constituționale, considerăm că ar fi indicat ca una dintre autoritățile competente amintite mai sus (Președinție, Guvern sau Parlament) să se adreseze Comisiei de la Veneția.

1.2. Hotărârea nr. 1/22.06.2017: În strânsă legătură cu Decizia amintită anterior, prin Hotărârea nr. 1/21.06.2017, plenul Curții Constituționale cu majoritate de voturi l-a împuternicit pe Președintele CCR să cenzureze opiniile separate sau concurente ale judecătorilor CCR, putând să le oprească pe unele de la publicarea în Monitorul Oficial, deși art. 59 alin. (3) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale precizează foarte clar: „*Judecătorul care a votat împotriva poate formula opinie separată. Cu privire la motivarea deciziei se poate formula opinie concurentă. Opinia separată și, după caz, cea concurentă se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I, împreună cu decizia.*”

Sesizată de una dintre organizațiile semnatare ale acestui document, Inițiativa România, cu o cerere de retractare a Hotărârii nr. 1/22.06.2017, pe motiv că este o hotărâre administrativă, deci nu constituie precedent judiciar obligatoriu, și că încalcă drepturile constituționale ale judecătorilor CCR, Curtea a emis următorul răspuns:

„Referitor la mesajul dvs., înregistrat la Curtea Constituțională cu nr. 2957 din 26 iunie 2017, prin care solicitați reaprecierea Hotărârii 1/22.06.2017, considerând posibilă această reapreciere întrucât, «din punctul nostru de vedere, hotărârea nu a fost adoptată în exercitarea atribuțiilor jurisdicționale ale CCR, fiind, de fapt, o hotărâre adoptată în materie administrativă», care «încalcă dreptul judecătorilor CCR de a se exprima liber și independent în formularea opiniilor separate sau concurente», vă aducem la cunoștință următoarele:

După cum se arată în preambulul său, Hotărârea Plenului nr. 1 din 22 iunie 2017 a fost determinată de «necesitatea precizării elementelor structurale intrinseci opiniei separate sau concurente subsumate unui raționament logic dezvoltat în legătură cu problema de drept dedusă judecății, a limitelor în care judecătorul constituțional își poate manifesta dreptul legal de a redacta opinie separată sau concurentă și a obligației de rezervă pe care trebuie să o manifeste judecătorul Curții Constituționale în a-și exprima puncte de vedere care, într-un final, neagă însăși obligativitatea deciziilor Curții Constituționale». Așadar, nu s-a urmărit să se aducă atingere deplinei independențe a judecătorului constituțional în a-și exprima punctele de vedere, respectiv de a-și exercita dreptul legal de a redacta opinie separată sau concurentă, ci doar s-au evocat coordonatele pe care acestea trebuie să le respecte, și anume «reperere doctrinare și jurisprudențiale, obiectivate în concepte și noțiuni științifice».

De asemenea, se observă că Hotărârea nr. 1 din 22 iunie 2017 a fost adoptată în temeiul dispozițiilor art. 6, art. 14, art. 50 și ale art. 51 alin. (1) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată, prevederi ce îi conferă Plenului plenitudine de competență în aprecierea compatibilității regulilor privitoare la procedura jurisdicțională, precum și a măsurilor necesare pentru buna desfășurare a activității Curții Constituționale. De altfel, art. 4 din hotărâre prevede în mod expres că aceasta «privește atribuțiile jurisdicționale ale Curții Constituționale, circumscriindu-se exclusiv acestora.»

Dacă ne uităm însă la articolele de lege citate în răspuns, art. 6 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale spune că CCR își desfășoară activitatea în plen și deciziile, hotărârile și avizele sale sunt adoptate cu majoritate de voturi, art. 14 spune că procedura jurisdicțională a CCR se completează cu procedura civilă (acolo unde procedura specifică nu prevede), art. 50 spune că plenul CCR îndeplinește funcțiile acesteia și poate lua orice măsură necesară bunei desfășurări a activității Curții (dar nu și încălcarea unor norme imperative din lege, cum e cea din art. 59 alin. (3) citat mai sus), iar art. 51 alin. (1) stabilește condițiile de cvorum de prezență și de majoritate minimă.

Niciunul dintre aceste articole nu dă dreptul președintelui ori plenului Curții Constituționale să aprecieze relevanța unei opinii separate sau concurente a unui judecător al Curții, acesta fiind singurul responsabil de conținutul și de acuratețea științifică a respectivei opinii. Iar acea opinie, fără niciun fel de condiționare, trebuie publicată în Monitorul Oficial exact așa cum dispune art. 59 alin. (3) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale.

Astfel, în ceea ce privește fondul hotărârii, considerăm că:

- Hotărârea a fost emisă cu încălcarea dispozițiilor art. 61 alin. 1 și 2 din Legea nr. 47/1992, **fiind de natură de a afecta în mod grav independența judecătorului Curții Constituționale**. Astfel, din economia dispozițiilor art. 2 și 3 din hotărâre rezultă o **vădită și nelegală ingerință în activitatea de judecată a judecătorului Curții Constituționale a României, ingerință constând în instituirea unui veritabil mecanism de control, exercitat în mod netransparent și arbitrar, asupra opiniilor acestuia**.

Conform hotărârii, decizia cenzurării unei opinii separate sau concurente aparține în exclusivitate Președintelui Curții Constituționale, acesta, în urma unei simple „discuții” a deciziei, nu se știe în ce cadru și potrivit cărei proceduri, fiind singurul care constată existența așa-ziselor „abateri” de la așa-zisele „reguli de redactare” și hotărăște cu privire la soarta respectivei opinii. Practic, se poate spune că independența unui judecător al Curții Constituționale se oprește acolo unde încep aprecierea și constatarea Președintelui Curții Constituționale, pe baza unor criterii pur subiective, cum ar fi cel care interzice „aprecierile cu caracter sentențios, ostentativ, provocator sau cu tentă politică [...]” (art. 1 alin. 2 teza finală).

De notat că nicio dispoziție din Legea nr. 47/1992 sau Regulamentul de organizare și funcționare a Curții Constituționale, aprobat prin Hotărârea Plenului Curții Constituționale nr. 6/2012, nu recunoaște Președintelui Curții Constituționale o astfel de atribuție. De altfel, aceste dispoziții prevăd în mod limitativ cazurile în care Președintele Curții Constituționale, în exercitarea atribuțiilor sale, emite rezoluții, regula fiind în sensul că acesta emite ordine (art. 9 alin. (3) din Legea nr. 47/1992 și art. 5 alin. (2) din Regulament).

Nu în ultimul rând, mecanismul de control descris mai sus generează o formă indirectă de tragere la răspundere juridică a unui judecător al Curții Constituționale pentru opiniile și voturile exprimate la adoptarea soluțiilor, instituind sancțiunea neluării în seamă a opiniei sale, aspect interzis de dispozițiile art. 61 alin. (2) din Legea nr. 47/1992.

- Hotărârea a fost emisă cu încălcarea dispozițiilor art. 59 alin. (3) rap. la art. 14 din Legea nr. 47/1992 și art. 426 alin. 2 Cod de procedură civilă, **fiind de natură a restrânge exercițiul dreptului legal al judecătorului Curții Constituționale de a formula opinie separată sau concurentă**.

Considerăm că hotărârea este un act administrativ emis în aplicarea dispozițiilor art. 59 alin. (3) din Legea nr. 47/1992, cu referire la art. 426 alin. 2 Cod de procedură civilă, având o forță juridică inferioară. În aceste condiții, față de dispozițiile art. 4 alin. (3) din Legea nr. 24/2000, acest act nu poate depăși limitele dispozițiilor legale în executarea cărora a fost emis. Din examinarea acestor dispoziții legale rezultă inexistența vreunor reguli, condiționări sau limitări în ceea ce privește formularea opiniilor separate sau concurente. După cum se arată chiar în cuprinsul hotărârii, **dreptul de a formula opinie separată sau concurentă este un drept prevăzut de lege, a cărui exercitare nu poate fi restrânsă printr-un act cu forță juridică inferioară, respectiv un act administrativ**.

Pe de altă parte, dispozițiile art. 14 din Legea nr. 47/1992 permit Curții Constituționale doar să stabilească compatibilitatea regulilor procedurii civile cu procedura jurisdicțională prevăzută de Legea nr. 47/1992, iar nu și să edicteze noi reguli de procedură, peste limitele celor dintâi.

- Hotărârea a fost emisă cu încălcarea dispozițiilor art. 1 din OG nr. 137/2000, **în sensul în care instituie o discriminare**, în sensul art. 2 din același act normativ, între judecătorii Curții Constituționale, în ceea ce privește exercitarea dreptului de a formula opinie separată sau concurentă, drept recunoscut de art. 59 alin. (3) din Legea nr. 47/1992.

În acest sens, se cuvine a observa mai întâi că hotărârea introduce reguli de redactare doar în ceea ce privește opiniile separate sau concurente, pentru opinia majoritară neexistând astfel de reguli. **Practic, simplul fapt că un judecător al Curții Constituționale a votat împotriva sau este de acord cu soluția, dar pentru considerente diferite, îl pune pe acesta în situația de a se confrunta cu o adevărată excludere sau cel puțin restricție în ceea ce privește dreptul său de a formula opinie separată sau concurentă.** În plus, caracterul vădit subiectiv al unor reguli și criterii introduse prin actul atacat nu face decât să agraveze caracterul discriminatoriu în sine ale acestora.

- Hotărârea a fost emisă cu încălcarea dispozițiilor art. 70 și art. 75 rap. la art. 2 alin. (2) Cod civil, **în sensul în care limitează dreptul la liberă exprimare al persoanei, judecător al Curții Constituționale, în ceea ce privește formularea opiniei separate sau concurente.**

Considerăm că **obligția de rezervă, prevăzută în mod expres de lege, este unica limitare permisă din perspectiva celor de mai sus, însă aceasta nu se poate extinde, și cu atât mai puțin nu poate afecta, dreptul, de asemenea prevăzut de lege, de a formula opinie separată sau concurentă.** În măsura în care legiuitorul primar ar fi considerat necesar, ar fi circumstanțiat sau cel puțin reglementat el însuși exercițiul dreptului la liberă exprimare al persoanei, judecător al Curții Constituționale, prin formularea de opinii separate sau concurente. Or, în cazul de față, așa cum am arătat, avem de-a face cu un simplu act administrativ, cu forță juridică inferioară legii, inapt să introducă în mod valabil o limită în ceea ce privește dreptul arătat mai sus.

- Hotărârea a fost emisă cu încălcarea dispozițiilor Legii nr. 544/2001, **în sensul în care îngreădește accesul persoanelor la informații și documente de interes public.**

Față de dispozițiile art. 2 lit. a) și b) din Legea nr. 544/2001 privind accesul la informațiile publice și art. 59 alin. (3) din Legea nr. 47/1992, opinia separată sau concurentă formulată de un judecător al Curții Constituționale reprezintă în mod cert o informație de interes public ce ar trebui comunicată din oficiu de către această instituție, în conformitate cu dispozițiile art. 5 din Legea nr. 544/2001. Ceea ce pentru Președintele Curții Constituționale ar putea constitui „*aprecieri cu caracter sentențios, ostentativ, provocator sau cu tentă politică [...]*” (art. 1 alin. (2) teza finală), pentru un alt cetățean, cu precădere pentru un profesionist sau cel puțin pasionat al dreptului, ar putea constitui o importantă sursă de informație cu privire la activitatea și practica singurei instanțe de contencios constituțional și, prin aceasta, o informație de deosebit interes public, mai ales în spețe cu un puternic ecou în rândul opiniei publice, respectiv intens dezbătute în spațiul public. În mod evident, situația generată de hotărârea CCR contravine în mod flagrant dispozițiilor Legii nr. 544/2001.

Nu în cele din urmă, este discutabilă și modalitatea aleasă de actuala majoritate din cadrul Curții Constituționale pentru a impune această nouă regulă internă cu totala desconsiderare a principiului existent încă din dreptul roman că *ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus* (unde legea nu distinge, nici noi nu trebuie să distingem). Conform art. 11 lit. b) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, CCR adoptă hotărâri atunci când: „*a) veghează la respectarea procedurii pentru alegerea Președintelui României și confirmă rezultatele sufragiului; b) constată existența împrejurărilor care justifică interimatul în exercitarea funcției de Președinte al României și comunică cele constatate Parlamentului și Guvernului; c) veghează la respectarea procedurii pentru organizarea și desfășurarea referendumului și confirmă rezultatele acestuia; d) verifică îndeplinirea condițiilor pentru exercitarea inițiativei legislative de către cetățeni.*” Niciuna dintre aceste ipoteze nu se regăsește în cazul Hotărârii nr. 1/22.06.2017.

1.3. Decizia nr. 377/21.07.2017: Sesizată de Înalta Curte de Casație și Justiție (ICCJ) – Secțiile Unite cu privire la o serie de prevederi introduse în Parlament în Legea de aprobare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 95/2016 pentru prorogarea unor termene, precum și pentru instituirea unor măsuri necesare pregătirii punerii în aplicare a unor dispoziții din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, Curtea Constituțională a admis obiecția de neconstituționalitate, dar, din nou prin motivare, a inserat o serie de considerații care ar trebui să fie obligatorii, care extind competențele CCR deopotrivă peste cele ale puterii legislative și ale celei judecătorești:

„72. Fiind lămurită problema autorității competente să exercite controlul de constituționalitate, Curtea reține că, în prezent, dispozițiile art. 146 lit. a) teza întâi și lit. d), respectiv lit. b), c) și l) din Constituție, coroborat cu art. 27 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, reglementează expres controlul de constituționalitate, pe de o parte, al actelor normative de reglementare primară, iar, pe de altă parte, al tratatelor internaționale, al regulamentelor și al hotărârilor parlamentare. Astfel, **controlul de constituționalitate a hotărârilor judecătorești, pe calea plângerii de neconstituționalitate, nu este încă normativizat.** Prin urmare, Curtea reține că exercitarea unui control de constituționalitate asupra hotărârilor judecătorești implică o verificare a conformității acestora cu Constituția, control care poate fi realizat numai de Curtea Constituțională, nu și de instanțele judecătorești, iar decizia instanței constituționale astfel pronunțată poate constitui motiv de revizuire a hotărârii judecătorești anulate pe motive de neconstituționalitate. Dar nicidecum nu se poate realiza un control de constituționalitate al hotărârii judecătorești de către instanța competentă să judece o cerere de revizuire pentru că s-ar ajunge în situația înfrângerii plenitudinii de jurisdicție a Curții Constituționale în materia controlului de constituționalitate. În caz contrar, Constituția ar deveni subiectul unor interpretări mai mult sau mai puțin eterogene la nivelul tuturor instanțelor judecătorești existente în România. De asemenea este evident că, în aceste coordonate, calea de atac extraordinară a revizuirii nu este mijlocul juridic adecvat pentru controlul de constituționalitate al hotărârilor judecătorești.

73. În consecință, Curtea constată încălcarea dispozițiilor constituționale ale art. 142 alin. (1), potrivit cărora Curtea Constituțională este garantul supremației Constituției, precum și ale art. 124 alin. (1) și art. 126 alin. (1), potrivit cărora justiția se îndeplinește în numele legii de către Înalta Curte de Casație și Justiție și de celelalte instanțe judecătorești prevăzute de lege. Constatându-se o asemenea încălcare a prevederilor constituționale, Curtea nu va mai analiza dacă sintagma «încălcarea prevederilor constituționale» respectă sau nu cerințele de calitate a legii, pentru că numai dacă o asemenea competență aparține instanțelor judecătorești sintagma în cauză era vagă, inexactă și lipsită de precizie; în schimb, în măsura în care s-a stabilit că, în realitate, **controlul de constituționalitate al hotărârilor judecătorești este o dimensiune a competenței Curții Constituționale**, sintagma în cauză este clară, precisă și previzibilă, însă contrară textelor constituționale antereferte.

74. Pentru identitate de rațiune, Curtea, în temeiul art. 18 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, urmează să își extindă controlul de constituționalitate asupra art. II pct. 1 din lege cu referire la art. 509 alin. (1) pct. 14 din Codul de procedură civilă, pentru că evaluarea conformității hotărârii judecătorești cu deciziile Curții Constituționale reprezintă, de asemenea, un aspect al controlului de constituționalitate pe calea plângerii de neconstituționalitate. Prin urmare, și acest text legal încalcă art. 124 alin. (1), art. 126 alin. (1) și art. 142 alin. (1) din Constituție. De altfel, evaluarea conformității unei soluții legislative cu deciziile Curții Constituționale este, de asemenea, un aspect al controlului de constituționalitate prin prisma art. 147 alin. (4) din Constituție referitor la respectarea efectelor general obligatorii ale deciziilor Curții Constituționale [a se vedea Decizia nr. 581 din 20 iulie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 737 din 22 septembrie 2016, paragraful 49 și următoarele, sau Decizia nr. 681 din 23 noiembrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1000 din 13 decembrie 2016, paragraful 21 și următoarele.]. Mai mult, Curtea Constituțională este competentă a se pronunța asupra situației de neconstituționalitate create prin nerespectarea considerentelor unei decizii de constatare a neconstituționalității [Decizia nr. 463 din 17 septembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 704 din 25 septembrie 2014, paragraful 37].

75. Având în vedere cele de mai sus, Curtea constată că **legiuitorul a plecat de la o premisă corectă din punct de vedere al art. 1 alin. (5) din Constituție, cu referire la respectarea Constituției de către toate autoritățile publice, inclusiv de către instanțele judecătorești prin hotărârile pe care le pronunță, însă a reglementat un mecanism juridic defectuos atât cu privire la autoritatea competentă să exercite controlul de constituționalitate, cât și cu privire la modalitatea procedurală prin care aceasta se realizează.**

76. Având în vedere art. 18 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, Curtea urmează să își extindă controlul de constituționalitate și asupra art. II pct. 1 din lege cu referire la art. 509 alin. (1) pct. 15 din Codul de

procedură civilă în raport cu art. 1 alin. (5) din Constituție în componenta sa privind calitatea legilor. În acest sens, Curtea constată că acest text legal stabilește ca motiv de revizuire pronunțarea unor sancțiuni în temeiul unor dispoziții legale care nu erau în vigoare la data la care s-a născut raportul juridic dedus judecății. Or, în materie procedurală civilă, sancțiunile sunt definite, în doctrină, drept măsuri cu caracter de constrângere menite să garanteze respectarea normelor juridice care prescriu formele și condițiile după care trebuie să se desfășoare activitatea judiciară în pricinile civile. Ele îndeplinesc o dublă funcție: de a-i preveni pe participanții la procesul civil să respecte disciplina procesuală și de a-i sancționa pe cei care o încalcă. Acestea pot fi nulitatea, decăderea, perimarea, suspendarea cauzei, amenzile judiciare, prescripția dreptului de a cere executarea silită, despăgubirile pentru partea prejudiciată sau în materie civilă nulitatea, reducțiunea, inopozabilitatea, prescripția extinctivă, uzucapiunea etc. (...)

80. Având în vedere art. 18 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, Curtea urmează să își extindă controlul de constituționalitate și asupra art. II pct. 2 și 3 din lege, întrucât aceste texte legale stabilesc, pe de o parte, tipologia hotărârilor ce pot fi revizuite în aplicarea motivelor de revizuire nou-reglementate și, pe de altă parte, termenii de exercitare a acestora. Prin urmare, Curtea reține mutatis mutandis încălcarea, prin aceste texte, a prevederilor constituționale încălcate prin textele de lege care reglementează noile motive de revizuire, și anume art. 1 alin. (3) și (5), art. 124 alin. (1), art. 126 alin. (1), art. 142 alin. (1), art. 147 alin. (4) din Constituție.”

Urmărind pasajele subliniate mai sus, putem constata, în interpretarea noastră, că CCR dublează rolul de unic legiuitor pozitiv primar al Parlamentului. Astfel, cu de la sine putere, Curtea constată că există un domeniu încă nenormativizat, introduce o nouă instituție juridică – „plângerea de neconstituționalitate” –, își apropiază funcția de control de constituționalitate al hotărârilor judecătorești (deși Curtea Constituțională NU aparține puterii judecătorești și chiar ea citează art. 124 alin. (1) și art. 126 alin. (1) din Constituție care precizează foarte clar ce instituții ale statului constituie puterea judecătorească) și își extinde controlul de constituționalitate astfel încât, de fapt, să-și impună modificările pe care le aduce legii.

Or, așa cum am mai argumentat, **chiar dacă CCR poate emite interpretări obligatorii ale normelor legale din punct de vedere constituțional, ea nu poate crea lege. Nu este legiuitor pozitiv. Nu poate crea instituții juridice și nu-și poate apropria competențe pe care Constituția și legiuitorul nu i le-au conferit.**

Iar în această decizie, pe lângă suprapunerea puterii legislative, avem de-a face și cu asumarea puterii judecătorești de către CCR. Numai puterea judecătorească poate pronunța și, respectiv, controla hotărâri judecătorești, controlul Curții Constituționale referindu-se la texte de lege. Așa cum arătam mai sus, Curtea Constituțională nici măcar nu este parte a puterii judecătorești, chiar dacă membrii săi se numesc judecători și funcționarea este similară celei a unei instanțe judecătorești.

Desigur, *de lege ferenda*, am putea admite necesitatea și introducerea unei instituții a controlului de constituționalitate al hotărârilor judecătorești și exercitarea acestei atribuții de către Curtea Constituțională, însă o astfel de reglementare nu poate fi generată de Curte însăși, ci trebuie să facă obiectul unei legi adoptate de către Parlament. Iar eventuala reglementare trebuie să separe clar controlul de constituționalitate de judecarea fondului cauzei, care revine exclusiv puterii judecătorești.

Așadar, interpretând extensiv dispozițiile art. 3 alin. (2) și (3) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, care îi dau dreptul să-și stabilească singură competențele și opresc orice altă autoritate de a contesta formal, prin Decizia nr. 377/21.07.2017, Curtea se erijează în legiuitor pozitiv, în instanță judecătorească și chiar și în Adunare Constituantă, din moment ce ceea ce ea dispune, așa cum dispune, contravine chiar textului constituțional.

Considerăm că toate acestea reprezintă o evoluție extrem de îngrijorătoare care trebuie evaluată și de o expertiză externă și independentă, altfel se va ajunge în final la o

dezechilibrare a întregii ordini constituționale, cu consecințe imprevizibile. Însă, în lipsa mecanismelor interne și fără a uita vreo clipă necesitatea păstrării independenței Curtii Constituționale, credem că aducerea și a acestui subiect în atenția Comisiei de la Venetia ar fi de natură să ofere necesara clarificare.

2. Înființarea la nivelul Președinției a unei Comisii pentru redactarea unui Cod electoral care să pornească un amplu proces de consultare publică cu partidele politice și societatea civilă pentru reforma legislației electorale

Reforma legislației electorale și a finanțării partidelor politice este un subiect în atenția societății civile de o lungă perioadă de timp, având în vedere că actuala formă a legislației este una dintre cauzele corupției politice și ale lipsei de reformă a clasei politice. **Organizațiile semnatare consideră că reforma legislației electorale și a finanțării partidelor politice în sensul liberalizării și transparentizării competiției politice a devenit o urgență care nu mai poate fi amânată.** Vă amintim că acest deziderat s-a regăsit și între promisiunile dumneavoastră din campania electorală pentru alegerea Președintelui României.

Eliminarea restricțiilor privind înființarea partidelor politice, o promisiune îndeplinită, a dus doar în mică măsură la dinamizarea și deschiderea competiției politice. **Există încă restricții legale majore care împiedică participarea în alegeri și reprezentarea adecvată a comunităților. Restricțiile sunt dublate de lipsa de transparență a finanțării partidelor și a campaniilor electorale, o importantă cauză a corupției politice.** De aceea, susținem:

- Revenirea la două tururi de scrutin pentru alegerea primarilor;
- Eliminarea pragului electoral pentru alegerile locale pentru o cât mai bună reprezentare a comunităților locale (sau chiar și naționale pentru a opri tendințele de autoritarism și de concentrare a puterii politice);
- Scăderea numărului de semnături necesare partidelor și independenților care doresc să candideze (la orice tip de alegeri) de la 1% la 0,25% pentru partide și, respectiv, la 0,1% pentru independenți din numărul total de alegători care s-au prezentat la alegerile precedente de același tip, fără alte condiționări sau excepții;
- Introducerea votului electronic la distanță pentru toate tipurile de alegeri, începând cu alegerile pentru Parlamentul European din 2019;
- Schimbarea modalității de finanțare a partidelor și a campaniilor electorale, astfel încât contribuțiile financiare (cotizații și donații) să se facă exclusiv prin metode de plată electronică, iar intrările și ieșirile de bani din conturile partidelor sau conturile de campanie să se publice în timp real, atât în timpul, cât și în afara campaniilor electorale;
- Legalizarea *crowdfunding*-ului pentru finanțarea campaniilor electorale.

În acest sens, organizațiile semnatare vă solicită acțiunea conjugată atât în spațiul public, cât și instituțional, pentru îndeplinirea acestor deziderate privind reforma legislației electorale. Considerăm că **primul pas necesar este înființarea la nivelul Președinției a unei Comisii pentru redactarea unui Cod electoral care să pornească un amplu proces de consultare publică cu partidele politice și societatea civilă pentru reforma legislației electorale pentru aplicarea acestor vechi deziderate ale societății civile.** Vă rugăm așadar să luați în considerare propunerea semnatărilor și ne oferim întregul sprijin pentru realizarea demersurilor pe care le propunem.

3. Exprimarea unei poziții publice categorice și neechivoce privind pericolul grav la adresa independenței justiției și luptei anticorupție, precum și la poziția României în Uniunea Europeană, pe care îl reprezintă:

3.1. Proiectul de lege anunțat la 23 august 2017 de către Ministrul Justiției, care introduce mai multe modificări în Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, Legea nr. 304/2004 privind organizarea judecătorească și Legea nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii;

3.2. Inițiativa legislativă parlamentară depusă de Președintele Senatului pentru modificarea Legii nr. 303 din 28 iunie 2004, republicată, care modifică procedura de numire a procurorilor generali, adjuncților acestora și procurorilor șefi de secții din PICCJ, DNA și DIICOT;

3.3. Alte propuneri legislative de natură să împietzeze asupra puterii judecătorești și a actului de justiție.

3.1. Proiectul de lege anunțat la 23 august 2017 de către Ministrul Justiției privind modificarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, a Legii nr. 304/2004 privind organizarea judecătorească și a Legii nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii nu este încă cunoscut într-o formă finală asumată de Guvern, așa că ne vom referi la el strict din perspectiva conferinței de presă susținute de Ministrul Justiției, domnul Tudorel Toader. De asemenea, propunerea a fost analizată extensiv de profesioniștii ai dreptului din asociații profesionale și din parchete sau instanțe. Opiniile profund negative privind proiectul domnului Tudorel Toader sunt cunoscute, așa că nu vom mai insista mult asupra lui.

La pagina 32 din materialul de prezentare folosit în conferința de presă din 23 august a.c., Ministrul Justiției a anunțat că *„soluțiile adoptate de procuror pot fi infirmate motivat de către procurorul ierarhic superior, când sunt apreciate ca fiind nelegale sau netemeinice. Actuala reglementare prevede posibilitatea de infirmare doar pentru motive de nelegalitate!”* O astfel de reglementare ar reduce din independența pe caz a procurorilor și ar accentua aspectul de subordonare ierarhică al acestora. Practic, ar fi o revenire la situația din anii '90 și de la începutul anilor 2000, când munca procurorilor, mai ales în cazurile de corupție sau de crimă organizată, era adeseori infirmată de superiorii ierarhici influențați politic.

Iar dacă în prezent magistrații care, din cauza influenței politice, comit infracțiuni în legătură cu serviciul, ori cei care comit infracțiuni de corupție, intră în atenția Departamentului Național Anticorupție (DNA), Ministerul Justiției are în vedere crearea unei structuri noi, separate, pentru urmărirea penală a magistraților, ceea ce ar avea ca efect limitarea competenței materiale a DNA cu privire la această categorie de reprezentanți ai puterii de stat: *„În cadrul PÎCCJ se înființează o direcție specializată având competența exclusivă de efectuare a urmăririi penale pentru faptele săvârșite de către judecători și procurori, indiferent de natura și gravitatea acestora.”*

În fine, Ministrul Justiției a anunțat că prin efectul noii legi *„se reorganizează Inspekția Judiciară, ca structură cu personalitate juridică în cadrul Ministerului Justiției, cu sediul în Municipiul București.”* Prin trecerea Inspekției Judiciare, organismul subordonat Consiliului Superior al Magistraturii (CSM) care are ca atribuție principală investigarea abaterilor disciplinare ale magistraților, judecători și procurori, la Ministerul Justiției, Executivul și-ar crea un mecanism de control și de presiune asupra puterii judecătorești cu totul inadmisibil pentru un stat care proclamă separația și egalitatea puterilor în stat, principiu esențial pentru funcționarea statului de drept și a democrației liberale. Ar fi o măsură cu un accentuat efect regresiv, readucând Justiția sub imperiul comenzii politice, așa cum a fost în perioada 2000-2004 ori mai devreme.

Confruntat cu numeroase critici, Ministrul Justiției, domnul Tudorel Toader, a revenit asupra acestei propuneri, sugerând că o altă variantă ar fi reorganizarea Inspecției Judiciare ca organism independent formal, care să nu fie în cadrul Ministerului Justiției, dar nici în subordinea CSM. Dar și această eventuală reorganizare este lipsită de logică, pentru că Inspecția Judiciară anchetează abaterile disciplinare ale magistraților și face recomandări, dar deciziile, inclusiv cele de sancționare, le iau cele două secții ale CSM, pentru judecători și pentru procurori. De asemenea, Inspecția Judiciară face recomandări CSM cu privire la constatarea situațiilor de încălcare a independenței justiției de către alte autorități, entități sau persoane, ceea ce explică din nou strădania actualii coaliții de guvernare de a separa această structură de CSM.

Putem observa însă că cele mai problematice propuneri reiau și detaliază idei din propuneri legislative deja existente în Parlament, la care ne vom referi mai jos. De asemenea, nu putem privi precizările ulterioare ale Ministrului Justiției decât cu maximă neîncredere, mai ales că acestea nu vin să retracteze acele propuneri care sunt inacceptabile în opinia noastră, ci doar să adâncească neclaritățile privind textul exact pe care Ministerul Justiției îl va propune Guvernului României spre adoptare ca proiect de lege.

3.2. Inițiativa legislativă parlamentară depusă de Președintele Senatului pentru modificarea Legii nr. 303 din 28 iunie 2004, republicată, care modifică procedura de numire a procurorilor generali, adjuncților acestora și procurorilor șefi de secții din PICCJ, DNA și DIICOT prevede eliminarea Ministrului Justiției și Președintelui României din procedura de numire a procurorilor în funcții de conducere, urmând ca aceștia să fie numiți de către Consiliul Superior al Magistraturii. Deși inițial Guvernul și-a exprimat un punct de vedere negativ în 2016, acesta a revenit în 2017 cu un punct de vedere pozitiv, cu observația ca propunerea procurorilor cu funcții de conducere să fie păstrată la nivelul Ministrului Justiției, iar numirea să se facă de către CSM. Cronologia proiectului este următoarea:

- Pe 2 februarie 2016, senatorul Călin Popescu Tăriceanu a înregistrat la Senat o propunere legislativă pentru modificarea Legii nr. 303 din 28 iunie 2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, republicată, prin care se schimbă procedura de numire și revocare a Procurorului General al României, a procurorului șef al Direcției Naționale Anticorupție și a titularilor altor posturi de conducere din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și Direcției Naționale Anticorupție.
- Pe 7 aprilie 2016, propunerea a fost avizată negativ de către Consiliul Superior al Magistraturii, iar pe 26 aprilie 2016 Guvernul a transmis un punct de vedere negativ, însă a fost adoptată de Camera Deputaților pe 15 iunie 2016, ca primă cameră sesizată.
- Pe 17 iunie 2016, proiectul a fost înregistrat la Senat pentru dezbateri, iar pe 7 aprilie 2017 Guvernul României și-a modificat punctul de vedere din negativ în pozitiv, cu observații.
- În paralel, iată că pe 23 august a.c., Ministrul Justiției a anunțat că proiectul de lege pe care îl va trimite spre avizare interministerială va prevedea că „*secția procurori, din cadrul CSM, va decide în privința carierei procurorilor*”, că „*secția judecători, din cadrul CSM, va decide în privința carierei judecătorilor*” și că „*procurorul general al Parchetului de pe lângă ÎCCJ și ai DNA, precum și procurorul șef al DIICOT și adjuncții acestora sunt numiți de secția pentru procurori, la propunerea ministrului justiției*”.

Organizațiile semnatare constată că aceste proiecte de lege cu conținut cvasi-identic (susținute de Ministrul Justiției, respectiv Președintele Senatului) contravin angajamentelor luate de România la momentul aderării la Uniunea Europeană prin Tratatul de aderare și documentele de acoperire, România riscând atât menținerea pe termen nedefinit a

Mecanismului de Cooperare și Verificare, cât și aderarea la Spațiul Schengen, condiționată de unele state membre de îndeplinirea ireversibilă a obiectivelor din MCV. Mai mult, România riscă compromiterea luptei împotriva corupției, deja slăbită atât prin decizii politice ale actualei majorități parlamentare și ale Guvernului, cât și prin decizii controversate ale Curții Constituționale.

Vă amintim, domnule Președinte, că aderarea României la Uniunea Europeană a fost însoțită de o serie de măsuri de acompaniere specifice, instituite pentru a remedia deficiențe în reforma sistemului judiciar și lupta împotriva corupției. Astfel, prin Decizia 2006/928/CE a Comisiei din 13 decembrie 2006, a fost stabilit un Mecanism de Cooperare și Verificare care prevede patru obiective (*benchmark-uri*), detaliate printr-o serie de măsuri specifice menite a ajuta statul român să implementeze o reformă sustenabilă la nivelul CSM, ICCJ, dar și la nivelul întregului sistem judiciar, să creeze un sistem legislativ și instituțional disuasiv privind incompatibilitățile și conflictele de interese, precum și să asigure continuitatea și ireversibilitatea luptei împotriva corupției.

Obiectivul 3 din cadrul Mecanismului de Cooperare și Verificare prevede „*continuarea realizării unor anchete profesionale și imparțiale în cazul sesizărilor de corupție la nivel înalt*” pe „*baza progreselor înregistrate până în prezent*”. Acest obiectiv este detaliat de o serie de măsuri specifice, dintre care una privește „*Asigurarea stabilității juridice și instituționale a cadrului anticorupție, în special prin menținerea procedurii actuale de numire și revocare a Procurorului General al României, a procurorului șef al Direcției Naționale Anticorupție și a titularilor altor posturi de conducere din cadrul Parchetului General*”.

Or, inițiativele legislative amintite mai sus intră în contradicție directă cu angajamentele statului român în cadrul Uniunii Europene și decizia Comisiei Europene privind instituirea și prevederile Mecanismului de Cooperare și Verificare. În plus, MCV prevede explicit o procedură transparentă de selecție și numire a procurorilor, în timp ce hotărârile Consiliului Superior al Magistraturii se iau prin vot secret, conform prevederilor constituționale de la art. 133 alin. (5), această procedură de decizie fiind în contradicție directă cu angajamentele asumate de România.

Nu în ultimul rând, din punctul de vedere al oportunității și interesului public, implicarea mai multor decidenți în numirea procurorilor cu funcții de conducere asigură un echilibru mai bun și o transparență mai mare acestei proceduri, precum și înlăturarea suspiciunilor că numirea acestora se face în interes partinic.

3.3. Alte propuneri legislative de natură să împietzeze asupra puterii judecătorești și a actului de justiție: mai avem de asemenea îngrijorări legate de alte câteva propuneri legislative aflate în diverse stadii procedurale în cele două Camere ale Parlamentului, propuneri care, dacă vor fi adoptate, vor fi de natură să restrângă, fie și indirect, independența magistraților și să vicieze actul de justiție și statul de drept și ale căror dispoziții se regăsesc și între ideile prezentate de Ministrul Justiției la data de 23 august a.c.:

3.3.1. Propunerea legislativă L304/2015, aflată în evidența Senatului drept cameră decizională și respinsă în prealabil de Camera Deputaților, inițiată de un grup numeros de senatori și deputați PSD, PC, PNL, UNPR și independenți, cuprinde o serie de modificări ale art. 96 din amintita Lege nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor. Aceasta, prin modificarea alin. (4), extinde acțiunea pentru repararea prejudiciilor materiale în caz de eroare judiciară și pentru procesele nepenale, fără a pretinde stabilirea răspunderii penale sau disciplinare a magistratului pentru eroarea săvârșită. Mai mult, modificarea alin. (7) ar transforma dreptul facultativ al statului la întoarcerea cu acțiune în regres împotriva magistratului care a generat prejudiciile

acoperite de stat prin reaua sa credință sau grava neglijență într-o obligație imperativă. Iar alin. (8) reformulat ar extinde dreptul la acțiunea pentru repararea prejudiciilor materiale în caz de eroare judiciară de la un an la 10 ani.

Propuneri asemănătoare se regăsesc și în proiectul susținut de Ministrul Justiției. Astfel, la 23 august a.c. ministrul a anunțat că va propune următoarele: „*Judecătorii și procurorii răspund civil, disciplinar și penal în condițiile legii.*”; „*răspunderea statului (pentru erori judiciare – n.n.) este stabilită în condițiile legii și este solidară cu răspunderea autorului faptei cauzatoare de prejudiciu, spre deosebire de actuala reglementare, potrivit căreia: «Răspunderea statului este stabilită în condițiile legii și nu înlătură răspunderea judecătorilor și procurorilor care și-au exercitat funcția cu rea-credință sau gravă neglijență».*”; „*alin. 6 se abrogă în actuala redactare «Pentru repararea prejudiciului, persoana vătămată se poate îndrepta cu acțiune numai împotriva statului, reprezentat prin Ministerul Finanțelor Publice».*”; „*După ce prejudiciul a fost acoperit de stat, în temeiul hotărârii irevocabile, statul se îndreaptă cu acțiune în despăgubiri împotriva judecătorului sau procurorului care a săvârșit eroarea judiciară cauzatoare de prejudicii. În actuala reglementare: După ce prejudiciul a fost acoperit de stat în temeiul hotărârii irevocabile date cu respectarea prevederilor alin. (6), statul se poate îndrepta cu o acțiune în despăgubiri împotriva judecătorului sau procurorului care, cu rea-credință sau gravă neglijență, a săvârșit eroarea judiciară cauzatoare de prejudicii.*”; „*Termenul de prescripție a dreptului la acțiune în toate cazurile prevăzute de prezentul articol este cel din dreptul comun. În actuala reglementare, termenul de prescripție a dreptului la acțiune, în toate cazurile prevăzute de prezentul articol, este de un an.”*

Este cert că orice stat de drept are nevoie de un mecanism de reparație materială și morală în cazul în care intervine o eroare judiciară, mai ales în materie penală, dar nu numai, însă acest mecanism nu are voie să opereze ca un element inhibitor, să le creeze magistraților o teamă de a mai propune ori pronunța condamnări penale sau civile, întrucât negreșit în caz de eroare, ori, prin extensie, de achitare sau clasare, vor fi supuși presiunilor și riscurilor inerente acțiunii în regres. Credem că reglementarea actuală este suficientă și nu are nevoie să fie accentuată.

3.3.2. Există apoi propunerea legislativă L584/2016, adoptată de Camera Deputaților ca primă cameră sesizată și aflată acum în procedură legislativă la Senat, inițiată de deputatul independent Daniel Vasile Oajdea, care se înscrie în același registru cu propunerile din 23 august a.c. ale Ministrului Justiției și cu inițiativa legislativă la care ne-am referit anterior, dar cu unele riscuri în plus. Astfel, și aceasta modifică alineatele (7) și (8) ale Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, obligând statutul să exercite acțiunea în despăgubiri împotriva magistratului care prin rea-credință sau gravă neglijență a comis o eroare judiciară, iar statul a trebuit să despăgubească victima și extinzând termenul de prescripție de la un an la 8 ani.

Însă și mai gravă este următoarea propunere: „*Art. 99/1 se completează cu alin. (3) și (4), având următorul cuprins:*

(3) *Nerespectarea deciziilor Curții Constituționale ori a prevederilor legale explicite (care nu ridică probleme de interpretare) ori exercitarea funcției cu rea-credință sau gravă neglijență se sancționează cu excluderea din magistratură și pierderea tuturor drepturilor salariale după data săvârșirii abaterii. Magistrații care au fost excluși din magistratură în baza acestui alineat nu mai au dreptul la pensia specială acordată magistraților.*

(4) *Toate actele încheiate de magistratul găsit vinovat în baza alin. (3), după data săvârșirii abaterii, sunt nule de drept.*”

Inițiatorul acestei propuneri legislative introduce astfel o sancțiune inexistentă în forma actuală a Legii nr. 303/2004, excluderea din magistratură pentru nerespectarea deciziilor CCR sau ale unor prevederi legale ori pentru exercitarea funcției cu rea-credință sau gravă neglijență, cu pierderea tuturor drepturilor bănești și urmată de nulitatea absolută a tuturor actelor întocmite de magistrat după săvârșirea abaterii, indiferent dacă au sau nu legătură cu speța în care s-a săvârșit abaterea. Este evident o reglementare excesivă și intimidantă pentru magistrați, în condițiile în care forma actuală a legii cuprinde mecanismele necesare de îndreptare a erorilor judiciare, ca și de evaluare a prestației profesionale și de sancționare de către Consiliul Superior al Magistraturii la recomandarea Inspecției Judiciare a magistraților neglijenți sau care acționează cu rea-credință.

De asemenea, foarte periculoasă este și dispoziția propusă prin care toate actele magistratului dintre momentul comiterii abaterii și momentul stabilirii culpei sale ar fi nule de drept. În practică, pot trece uneori și ani până la descoperirea și dovedirea unei erori judiciare, iar o nulitate absolută a tuturor actelor acelui magistrat în acea întreagă perioadă de timp ar putea avea efecte catastrofale asupra administrării justiției, mai ales că sunt mari șanse ca toate acele acte, mai puțin cel care a generat eroarea judiciară, să fie întemeiate în fapt și în drept și să soluționeze corect diferitele cazuri.

3.3.3. În fine, o ultimă propunere legislativă care ne suscită îngrijorarea este L588/2008 privind aprobarea Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 46/2008 privind modificarea art. 33 din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, aflat în prezent în procedură de reexaminare la Senat, la cererea Președintelui României.

Astfel, prin cererea de reexaminare, în mod corect, Președintele semnala la 24 aprilie 2009 că reintroducerea posibilității de primire în magistratură pe bază de interviu, fără concurs, și de numire tot fără concurs ca judecători și procurori a persoanelor care au mai îndeplinit aceste funcții timp de 10 ani și au încetat activitatea din motive neimputabile, contrazice principiul potrivit căruia modalitățile de acces în magistratură trebuie să asigure o selecție riguroasă a candidaților. Cererea de reexaminare amintea și critica adusă OUG nr. 46/2008 prin raportul MCV din acea vreme tocmai cu referire la aceste modificări.

Acum, această dezbatere a revenit pe ordinea de zi, ca urmare a adoptării de către Camera Deputaților a proiectului de lege la 28.02.2017 cu însușirea obiecțiunilor Președintelui. Camera decizională este însă Senatul, care ar putea insista asupra formei inițiatorului (Guvernul României), ceea ce ar readuce în actualitate criticile din raportul MCV de acum aproape un deceniu. Ar fi astfel un regres nepermis pentru o țară care a avansat mult în procesul de reformă a justiției.

În concluzie, organizațiile semnatare vă solicită să luați poziție și în legătură cu problemele ridicate de către aceste propuneri legislative, astfel încât să oprim toate tentativele existente de a subordona într-un fel sau altul puterea judecătorească sau de a o face mai puțin eficientă.

Cu stimă,

*Aradul Civic, CIVICA (Iași), Evoluție în Instituție (#Insist), Inițiativa Craiova, Inițiativa România, Inițiativa Timișoara (federație a 10 ONG-uri din Timișoara: Activ Civic, ACUM, Ariergarda, Asociația ARAS – filiala Timișoara, Asociația Culturală Diogene, Asociația SPICC, LGBTeam, Organizația Studenților din Universitatea Timișoara (OSUT), Pieces of Heaven, Yacht Club Timișoara), Institutul pentru Politici Publice, Oradea Civică (membri ale rețelei civice naționale **Contract România**), organizația neguvernamentală Centrul pentru Inovare Publică și grupurile civice *Corupția Ucide, Geeks for Democracy și #Rezistența**